“کانە بچووکە یان ڕۆمانی بووکە” ڕۆمانێکی ژنانە.. دڵشاد کاوانی

پێشەکی

هەرچەند ئەدەبیاتی کوردیی لە بورای ڕۆماندا هێشتا لە گەوگاڵدایە، بەم دوایی دواییە، دەیان قەڵەم و ڕۆماننوویسی تازە بوێرانە هاتوونەتە پێش و جلەوی ڕۆماننووسیان لە هەستە گرتووە، وەلێ هێشتا ئەدەبیاتی کوردیی لە بۆشایی و کەمهێنانی ڕۆمانی باشدایە. بەتایبەتی ڕۆماننووسانی ژن و بە بیر و فانتازیا و ڕۆئیای ژنانە لە کەم کەمترە و ژماردنیان بە پەنجەکانی دەست، پەنجەکان گەلێک زۆرترن.

سەرەتا

ڕۆمانی کانە بچووکە یەکێکە لەو ڕۆمانە جوانە کوردییانەی وەک ڕۆمانێکی مێینەی کوردی بەرچاوم کەوتبێت، ڕۆمانێکە بە هەناسەیێکی ژنانە و دەربڕینێکی ژنانە نووسراوەتەوە و پاڵەوان و کارەکتەرە سەرەکییەکانی ژنن و بە زمانی ژن دەدوێن، زۆربەی ڕووداوەکانی ناو ڕۆمانەکەش هەر بەسەر ژناندا دێن.

ڕۆمانی کانە بچووکە. ڕۆمانێکی (٤٧٩) لاپەڕەییە و لە (32) بەش پێکهاتووە و بەرهەمی یەکەمی جوان عوسمان حەمە ئەمینی ڕۆماننووسی شاری سلێمانییە، براوەی پێشبرکەی ڕێکخراوی ڤیم فاوندەیشنە بە ساڵی ٢٠٢٣ لای لێژنەیەک لە پسپۆران و شارەزایانی ڕۆمان، بڕیاری چاپبوونی لەبارەوە دراوە و لە چاپخانەی پاندا چاپ و بڵاوکراوەتەوە.

ڕۆمانی کانە بچووکە، باس لە چوار دەستە خوشک دەکات، کە دەیانەوێت لە ڕێگەی خوێندنەوە و بە ئامانجەکانیان بگەن لە پاڵ ئەوەشدا لە ڕێگەی پاڵەوانی سەرەکییەوە باسی دوو ماڵباتی دانیشتووی شاری سلێمانی دەکات، یەکەمیان خێزانی گەشاوی پاڵەوانی ڕۆمانەکەیە و بە هۆی هەژاریی و دەردەسەری و مەینەتییەکانی ژیان، ئەندامانی خێزانەکایان لەبەر یەک هەڵدەوەشێتەوە. دوومیان خێزانی لالە سەردار، ماڵە خەزورانی گەشاو کە بە هۆی هەبوونی و دەوڵەمەندییەوە تووشی هەڵوەشان و لیکترازان دەبنەوە.

چێژ لە کانە بچووکە.

کانە بچووکە هەرچەندە ڕۆمانێکی قەبارە ئەستوور و ئەکس مینیمالیزمە، بەڵام بە هۆی زمان و گێڕانەوە و خەماڵیی ڕووداوەکان و بەستنەوە و گرێدانی ڕووداوە لاوەکییەکان بە ڕووداوی سەرەکی خوێنەر ماندوونا‌کات و ڕۆمانەکە زۆر بە ئاسانی خۆی بەدەستەوە دەدات و کەمێک گۆیی گێڕانەوە درووست دەکات و دواتر گرێکان دەکاتەوە. ڕۆمانووس ڕووداوە تراژیدییەکان زۆر بەوردی دەخاتە ڕوو، بە سانایی وا لەخوێنەر دەکات بچێتە ناو وردەکاری ڕووداوەکان و خۆی تێدابینێتەوە و گەمەیەکی جوانی دەروونی دەکات، وا لە خوێنەر دەکات بەدەم ڕۆمانەکەوە لەپاڵ گریان و ئازاری کارەکتەرەکانی ناو ڕۆمانەکەوە خوێنەر بە کوڵ بخاتە گریان، ئەمەش لێزانیی و زانایی ڕۆمانووسمان نیشان دەدات.

تەکنیک و گێڕانەوە لە کانە بچووکە.

تەکنیکی گێڕانەوەی ڕووداوەکانی ڕۆمانی کانە بچووکە، تەکنیک و شێوە و شێواز و بونیادی گێڕانەوەی کانە بچووکە بە ڕۆمانە ڕیالستییەکان دەگێڕێتەوە، کە ڕۆمانووس هەوڵی داوە لە دەستپێکی ڕۆمانەکەیدا لە سەردەمی نەوەی گەشاوە بە ناوی تەڕۆ کۆمەڵایەتییەکان دەست پێ دەکات و دواتر لە بەشی دواتر بە سەردەمی منداڵی گەشاو و ژیانی سادەی شاری سلێمانی دەگێڕێتەوە، بەڵام جۆرێ تاکەتایی ڕۆمانەکە بەش دوای بەش لەنێوان هەردوو سەردەم ڕووداوەکان دەگێڕێتەوە و هەندێ جاریش زەمەنی سێیەمیش دەگێڕێتەوە، کە زەمەنێکی کورتی گۆڕانکارییە لە ژیانی گەشاو. کانە بچووکە ڕۆمانێکی فرەدەنگە، لە هەر ڕووداوێکی سەرەکی پەنا بۆ گێڕانەوەی ڕووداوێکی دیکە دەبات، بەڵام گێڕانەوەی لە فرەدەنگیدا کورتە و خوێنەر تێرناکات، بۆیە باشتر وابوو ڕۆمانەکە یەک دەنگ بووایە، یان فرە دەنگی تەواو. هەرچەندە جوان هەوڵی داوە لە ڕێگەی فلاشباگەوە گەمەیەکی جوانی گێڕانەوە بکات، بەڵام دەتوانین بڵێن ڕۆمانی کانە بچووکە وەک ڕۆمانی ژانی گەلی ئیبراهیم ئەحمەد و شاری حسێن عارف و ئەم ستایلەی ڕۆمانووسانەی پەیڕەوکردووە کە لە ساڵانی شەستەکان و حەفتاکان ڕۆمانی باویی کوردی پەیڕەویان کردووە.

دەستپێکێکی باش و کۆتاییەکی خراپ.

بەم دوای دواییە پێداچوونەوەم بە دە ڕۆمانی گەنجانی کورد کردووە، سەرجەمیان سەرەتاییەکی باشیان دەست پێ کردووە و بەڵام نەیان زانییووە چۆن کۆتایی بە ڕۆمانەکەیان بێنن. چونکە لەسەرەتا بە گەرموگوڕییەوە دەست بە نووسینی ڕۆمان دەکەن و دواتر ماندوو و

شەکەتیان پێوە دیار دەبێت. دەستیان بەسەر ڕووداوەکانی ناو ڕۆمانە ناشکێت، بۆ کۆتایی هێنان بە ڕۆمانەکە، دەکەونە هەڵەوە. دەتوانم بڵێم گرنگی کۆتایی ڕۆمان هیچی لە دەستپێکەکەی کەمتر نییە. جوان عوسمانیش بەهەمان شێوەیە، هەرچەندە کانە بچووکە لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان دەست پێ دەکات واتە زەمەنی دواوەی ڕۆمانەکەیە، وەلێ بۆ ئەو ئەندازەیە پەڕەگرافی یەکەمی هەڵنەبژاردووە کە سەرنجڕاکێشترینی بەشی نێو ڕۆمانەکەی بێت، کە پێویست بوو وابێت. وەلێ دەشێ دەستپێکی خراپ نەبێت. بەڵام کۆتاییەکەی خراپە، دەتوانین بڵێین ڕۆمانووس بەدەستی خۆی خراپی کردووە، ئەویش بە زیادکردنی بەشێک لە کۆتاییدا، کە هیچ پەیوەندیی بە ڕۆمانەکەوە نییە و بە زیادەوە خراوەتە نێو ئەو ڕۆمانە، ئەمیش بەشی (مانەوە بۆ خۆڕاگیرتیرینە) زۆر زیادە و بێ مەفاییە، لە هێزی کۆتایی ڕۆمانەکەی کوشتووە.

کارکتەرسازیی کانە بچووکە.

کارەکتەرە سەرەکییەکانی ناو ڕۆمانی کانە بچووکە لە چوار کارکتەری سەرەکی پێکهاتووە و کە هەرچواریان دەستەخوشکن ئەویش نیکاڵ و دەخواز و لاڤە و گەشاوی پاڵەوانی سەرەکین، لە ژیانی منداڵی هەرزەییەوە تا تەمەنی پێگەیشتوویی لەگەڵ ڕووداوەکان ڕێ دەکەن.
هەروەها لە چەندین کارەکتەری لاوەکی پێکهاتوون، کە زۆربەیان لە ڕەگەزی مێینەن و کارەکتەرە پیاوەکانیش هەر لە دەوری کارکتەرانی مێینە دەسووڕێنەوە.
هەرچەندە هەندێکجار ڤەگێڕەر زاڵ دەبێت بە سەر گێڕانەوەدا، بە تایبەتی لەسەر زمانی پاڵەوانی سەرەکی گەشاودا، وەک هەموو شتزان دەردەکەوێت. ئەویش زانینی خودی ڕۆمانووسە نەک کارکتەری ناو ڕۆمانەکە.
دەتوانین بڵێم باشترینی بەشی نێو ڕۆمانەکە هەڵبژاردنی کارکتەرەکانی ناو ڕۆمانەکەن، کە بە زمانی خۆیان دەدوێن و تا ئەندازەیەکی زۆر لە ڕۆڵ بەخشین بە کارکتەرەکانی ناو ڕۆمانەکە ڕۆمانووس سەرکەوتووبووە.

زەمەن لە کانە بچووکە.

ڕۆمانی کانە بچووکە باسی سێ زەمەنی جیاوازی شاری سلێمانی دەکات. کە بەم جۆرە خانەبەندی بۆ دەکرێت.
1- لە ساڵانی 2004 تا 2020 واتە لەسەردەمی گەورەبوونی گەشاودا.
ڕووداوەکانی ئاشکرابوونی بازرگانی ماددەی هەشبەر و کۆمەڵێک ڕووداوی دیکە ڕوودەدەن.

2- ساڵانی 1991- 2003 بە شەپۆڵەکانی هەستی و گەڕانەوە بۆ کۆڵانەکانی منداڵی زەمەنی ڕابردووی گەشاو و بە زۆر بە شودان و و ڕووکردنە ژیانی گوند.
3- ساڵان 1980 – 1990 ئەمەش بەشێوەی گێڕانەوەی لاوەکی بۆ ڕووداوە گشتییەکان، لەسەر زاری کارکتەرانی ڤەگێڕی هەموو شتزان و ئاریشەکانی کۆمەڵگەی کوردی وەک ئەنفال و وێرانکردنی گوندەکانی کوردستان لەسەر دەستی ڕژێمی بەعسی عێراقی خراوەتە ڕوو.
واتە کەی ڕووداوەکانی ناو ڕۆمانەکە بۆ نزیکەی چل ساڵی ناو ڕۆمانەکە دەگێڕێتەوە.

شوێن لە کانە بچووکە.
شوێنەکانی کانە بچووکە کەمترین کاری لەسەر کراوە دەبووایە لە ئاستی قەبارەی ڕۆمانەکەدا شوێنەش وەک ئامانج و مەبەست کاری زۆرتری لەسەر کرابووایە. سەرجەم ڕووداوەکان لە ناوەندی شاری سلێمانی و لە گوندێک ڕوودەدەن. جگە لە هێنانی ناوی شوێن وەک ڕووداوی نادیار چوونی ساماڵ بۆ هەندەران و کامیل قادر لە شاری بەغدا کە ڕۆماننووس لەسەریان نەوەستاوە. هەرچەندە جوان لە نیشاندانی دیمەنەکانی گوند زۆر سەرکەوتووبووە، چەندین وێناکردن و دیمەنی جوانی نیشانداوە، بەڵام دیمەنەکانی شوێن لە شاری سلێمانی لاوازن. بۆیە دەکرێ بڵێین شوێن لەم ڕۆمانە بێ هێزە.

فکر لە کانە بچووکە
فکر لە ڕۆمانی کانە بچووکە کاری لەسەر کراوە و چەندین چەمک و دەستەواژەی فکری کاری بۆ کراوە و بەتایبەتی شەڕی زانین و نەزانین. وەک چەمکەکانی ماف و ئازادیی، پێشکەوتن، ئایین. ڕۆماننووس لەسەریان وەستاوە و جارێکی دیکە یوتوبیاکەی ئەفڵاتوونی لە وێنەی گوندێک: مەزراندەتەوە و لالە سەرداریشی وەک منی باڵایی نیچە لە بەرگێکی باوک سالاریی مەزراندەتەوە. بۆیە بە ڕوانگەی فکیر و هزریشەوە، تا ئەندازەیک ڕۆماننووس مەبەست و ئاماژەکانی لەگەڵ ڕووداوەکان ڕێکخستووە.

هەڵەکانی کانە بچووکە
هیچ ڕۆمانێک بێ هەڵە و کەماسی نییە و بەهەمان شێوە ڕۆمانی کانە بچووکە لە هەڵە و کەموکوڕی بەدەرنییە، هەرچەندە هەندێک هەڵەی زەق هەن و دەبێت ڕۆماننووس زۆر ئاگادار بێت و تێی نەکەوێت، هەندێک هەڵەی بچووکیش زۆرجار بەسەر ڕۆماننووس و دەقدا تێدەپەڕێت.
بۆنموونە لە بەشی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان لە لاپەڕە (9) ڕۆمانی کانە بچووکە وەک کتێبێکی یادەوەری گەشاو لە کوردستان دەنووسرێتەوە،

ساماڵ کە دەکاتە برای ئومێدی مێردی گەشاوی نووسەری کتێبی کانێ بچووکێ، لە وڵاتێکی ڕۆژئاوایی، لە پڕێکدا کتێبەکە لە دەستی هاونشینێکی میتڕۆکە وەردەگرێت. کۆمەلێک پرسیار دروست دەبێت، ئایە ئەم کتێبە بۆ گەیشە ئەوێ و چۆن رێکەوت کە کوردێک هاونیشنی میترۆکە بێت و ساماڵ بەهۆی ئەو کتێبی براژنەکەی خۆی ببینێت. لە کاتێکدا ڕۆماننووس تەنیا ئەم دیمەنەی لەناو ڕۆمانەکەیدا دروستکردووە و وەک ئەوەی دیمەنەکەی بیرچووبێتەوە، لە هیچ شوێنێکی ڕۆمانەکە و بە هیچ جۆرێک ناگەڕێتەوە سەری و وەک گرێیەکی نەکراوە دەمێنێتەوە. لە لاپەڕە (144) لە بەشی چیرۆکی ژوورە نادیارەکە.

کاتێک فەگێڕی گشتی ڕۆمانەکە گەشاوی پاڵەوانی سەرەکییە و بە جێناوی کەسی سێیەمی تاک چیڕۆکخوانی ڕووداوی نیلۆفەرە و ڕاستەخۆ دەچێتە ناو حیواڕی نیلۆفەر و دەنووسێت (نیلۆفەر دەستی پێکرد: تا ئەو دەمەی کە مامی نیلۆفەر لە قوماردا دەدۆڕێنی گێڕاومەتەوە.) کەواتە بەپێی ئەوەی نیلۆفەر دەستی پێکرد: کەواتە پێویست بوو نیلۆفەر بە کەسی یەکەمی تاک قسە بکات، کەچی گەشاوە و بە کەسی سێیەمی تاک قسە دەکات. هەر لەهەمان بەش و لە لاپەڕە (148) لە گێڕانەوەی بازرگانانی ماددەی هۆشبەر، کۆمەلێک کچ و ژن لە ژێر زەمین بۆ ئامادەکردنی ماددەی هۆشبەر بەکاردێنن، نیلۆفەر لاچاوی سووتاوە و ناچی جەستە و ڕووخساری سووتاو و شێواوە و میهناز جەستە و ڕووخساری پەڵەپەڵە و گروێ بووە. زەهرا فرمێسکی خوێن، لە چاوی دێت. هەرچەندە مەبەستی ڕۆماننووس ئەوەیە کە ئەوەیە بازرگانانی ماددە هۆشبەرەکان، ژن و کچە جوانەکان بۆ لەشفرۆشی بەکاردێنن و ناشیرینەکانیش بۆ ئامادەکردنی ماددەکە، واتە بە هۆی ناشیرینی ڕووخساریانەوە بەلایاندا ناچن. وەلێ بە بۆچوونی من مەرج نییە، ناشیرینەکان دەستدرێژیان نەکرێتەسەر و بازرگانیان پێو□ نەکرێت، کە خۆشی لە پێشدا ئەم دۆخەی پێگوتووین، کە ئەمانیش هەمان دەردی جوانەکانیان هەبووە. بۆیە ئەم هەموو وەسفە لێکچوو و هاوبەشانەی کارکەتەرەکان، هەم لە چێژی گێرانەوە و هەمیش لە ڕێکەوت، نیشاندانی کاریگەری نەرێنی بۆ سەر ڕۆمانەکە هەیە. هەروەها لە لاپەڕە (162) لە بەشی (شەهیدێک بۆ گوند گەڕایەوە) دەربارەی خۆشەویستی نێوان نەزیرە و ئومێد، کە ڤەگێڕ ئاوڕەنگی خوشکی ئومێدە، چیرۆکی خۆشەویستییەکەیان بۆ گەشاو دەگێڕێتەوە و لۆمەی دایک و باوکی دەکات کە نەیان هێشتووە ئومێد و نەزیرە بەیەک بگەن. ئینجا گەشاو دەبێتە ڤەگێڕی خۆدواندن و دەڵێت: (بەڵام با واشبێت ئەی بۆچی هێشتیان خۆشی بووێت). لێرە ڕۆماننووس تێدەکەوێت، وەک ئەوە نەزانێت خۆشەویستی پرۆسەیەکی تاکک□سییە و کەس ناتوانێت بچێتە ناخی کەسێکی دیکە و دەستکاری خۆشوویستن و خۆشنەویستن بکات.

جاگەر دایک و باوکیش بن، ناتوانن دەستکاری ناوەوەی مر□ق□ک بکەن ئەگەر ڕۆڵەکەشیان بێت. بەهیچ جۆرێک ئەمە نابێتە بڕیاری گشتی بەڵکو خۆشەویستی لە ناخی خودی کەسی دایە، هەر خۆشی ئومێد دەتوانێت نەزیرەی خۆشبووێت یان نا. لە هەمان بەش و لاپەڕە (169) گەشاو دەڵێت (خەون بینین و بیرکردنەوە لە ڕابردوو قەناسێکم بەرامبەر دەروونی خۆم دانابوو، ڕۆژانە گوللەبارانی دەروونم دەکرد). لێرەش ڕۆمانووس وردبین نەبووە، کە قەناس بۆ نیشانەگرتنە و گوللە بە تاک دەتەقێنێت، دەبووایە بنووسێت دۆشکە یان ڕەشاش و ئەو چەکانەی لەسەریەک دەتەقن. چونکە گوللەباران ئاماژەیە بۆ گوللەی زۆر و لەسەر یەک وەک باران، نەوەک تاک تاک و هەرنەبا، دەیتوانیت بنووسێت قەناسێکم بەرامبەر دەروونی خۆم دانابوو، ڕۆژانە تەقەم لە دەروونم دەکرد، بەمەش گرفتەکەی چارەسەر دەکرد. لە بەشی چیرۆکەکانی ناو زیندان و لاپەرە (206) کاتێ گەشاو و لافە سەردانی زیندانیانی چاکسازی ژنانی سلێمانی دەکەن چاوپێکەوتن لەگەڵ کچێکی ڕەش ئ□س□ر دەکەن، ڕێک حیواڕی ئەم کچە بە تەواوی زمانی ڕۆمانەکە هەڵدەگێڕیتەوە کە ڕۆمانەکە ڕۆمانێکی ڕیالستییە و لە دەرخستنی بابەتە سێکسی و زایندەکان زمانێکی شەرمنانە و ڕەوشتی بال□ای ه□ی□، ک□چی ق□گ□□ لە ڕێگەی حیواڕی ئەم کچە بە یەک دوو ڕستەی زۆر ئیرۆتیکانە بەتەواوی دەبێتە سوریالیی و دەنووسێت (ئەم پارچە قوزە بۆمان بوو بە بەڵا.... دەمگوت خوایە گوناهت ناگات کێرت داوە بەو و قوزیش بە من). هەرچەندە ڕۆمانووس ویستوویەتی بچێتە قاڵبی کچێکی شەلاتی، وەلێ بەپێی پێوەری گشتی زمانی گێڕانەوەی ڕۆمانەکە خوێنەر دەخاتە بەر ه□□دمەیەک بڵێیت ئەوە ئەم ڕۆمانەنییە، نەدەبووایە بەم جۆرە تەنیا ڕستەیەکی سوریالی بخاتە نێو گێڕانەوە، کە پێچەوانەی تەواوی ف□گ□□□ زمانی ل□ گێڕانەوەدا. ل□ بەشی بەڕێکردنی زستاندا لە لاپەڕە (217) کاتێک گ□شاو و سەیوانی کەڕولاڵ بە ئاماژە قسە دەکەن، کەچی لە ناکاو ڕۆمانووس بیری دەچێتەوە کە سەیوان کەڕ و لاڵە ڕووداوێکی نێوان خۆیی و ئومێدی مێردی گەشاو بۆ گەشاو دەگێڕێتەوە. پاشان ل□ب□ری ئەوەی ئومێد بۆ گەشاو زمانی ئاماژە وەرگێڕێتە سەر زمانی گوتن یەکسەر دەڵێت: (دواتر سەیوان خۆی بۆی وەرگێڕام). لە کاتێک گێڕەوە سەیوان هەر خۆیەتی و کەڕولاڵە, لێرە دەبووایە ئومێد هەڵبستێت بە کاری وەرگێڕانەکە نەک سەیوان. لە هەمان بەش و لە لاپەڕە (226) باسی شنۆ و دادە نەسرین دەکات کە دوو ژنی گوندبوون، دەڵێت لەوە تێگەیشتم کە (شنۆ و هەم دادە نەسرین هەرگیز لە ئاژەلە وردەکانی وەک مشک، جرج، مار، نەدەترسان). دواتر ئەم نەترسانەیان بۆ ئەوە دەگێڕیتەوە کە ترسی گەورەتریان لە مر□ق بینیووە. بۆیە لە لاپەڕە (217) دەنووسێت (چون

ئەوان شتی زۆر ترسناکتریان لە ژیان ئەزموونکردبوو) بە هیچ جۆرێک ترسان لە مشک و مار و جوورج پەیوەست نییە بە ترسی دیکەوە. تەنیا پەیوەندی بە ئەزموونی خودی شتکە خۆیەوە هەیە، ئەمە فیسۆلۆژیا و سایکۆلۆژیای مێینەیە کە ڕێژەی ترسی زۆرترە لە مشک و ئەوبابەکانی، بۆیە ئەمە بەڕەگەیەکی نالۆژیکییە، ژن هەیە ڕەنگە بوێری و چاونەترسی لە پیاو زیاتربێت، کەچی هەر لەم بونەوەرانەش دەترسێت.
لە بەشی پرسەی باوکم لاپەڕە (270) کاتێک گەشاو دەچێتە سەردانی باوکی کە لە نەخۆشخانەیە و بە هۆش، بۆ جاری دووەم دەیەوێت بچێتەوە سەردانی، لە دەرگەی نەخۆشخانە پۆلیسەکە ڕێگەی چوونە ژوورەوەی پێنادات و دەنووسێت (خەم داماو کرد و بە درەوە گوتم: بە خوا باوکم زۆر هیلاکە. ئەچم سەردانی دەکەم…) جانازانم بۆچی ئەم درۆیەی بە زیادکردووە، لە کاتێکدا هەر بەڕاستی باوکی نەخۆشە و لە نەخۆشخانەکەیە. لە بەشی ئاهەنگە تایبەتەکە و لە لاپەڕە (286-287) سەیوان شوانی گوندە و گەشاو ژنێکی بە مێردە، لەسەر کانی سەیوان کە شوانی گوندەکەیە، کوڕێکی گەنجی سەیتە بە دەنەوایی گەشاو دەچێت دەستی بەسەردا دەهێنێت. خۆی دەکات بە باوکی شەڤویی گەشاو، لە کاتێکدا لە تەمەندا جیاوازییەکی ئەوتۆیان نییە. ئەمە لەگەڵ عورفی کۆمەڵایەتی و دابوونەریتی گوندێکی دواکەوتووی نەتەوەکانی سەدەی ڕابردووی کوردستان ناگونجێت، لانی کەم ئەم دەخە بە لێکەوتە و کاردانەوەی توندوتیژی تێپەڕنابێت. لە هەمان بەش و لاپەڕە (293) گەشاو لە وەسفکردنی سەیوان بە نەزیرە کە خەڵک وەک شێت ناساندوویانە، گەشاو دەڵێت: (نەزیرە سوێند بەهەرچی پیرۆزییە ئەو لە زۆر لە پیاوانی گوند و شار و ئەم نەتەوەیە عاقڵترە) لێرە ڕۆمانووس زەدەڕێریی دەکات کە بۆچ بەڕەگەیەک چێن و بۆ چ پەوەرێک سەیوانی کەڕولاڵ کە بە شێت ناوی ڕۆیشتووە، لە هەموو پیاوانی یەک نەتەوە عاقڵترە!!
لە بەشی شەڕە یەک بە دوای یەکەکان لە لاپەڕە (330) گەشاو بەهەی شەڕی ناخۆیی و ئەو نەهامەتییەی تووشی کورد هاتووە، دەڵێ تاکی کوردی ڕقی لە دایک و باوکی و لە خۆشەویستانی دەبێتەوە، بۆیە دەنووسێت (تەنانەت لە تەش خوایە ڕقیان لە تە و پێغەمبەرەکەش دەبێتەوە) ئەمەیان هەرگیز ڕاست نییە و پێچەوانی کۆمەڵگەی کوردی مسوڵمانە کە بە هیچ جۆرێک نە ڕقیان لە خودایە و نە پێغەمبەرەکشی، بەڵکوو لە بینینی ناخۆشیدا خەڵک زۆرتر ڕوو لە خودا و نزاوپاڕانەوە دەکەن. لە بەشی سیما دەبێتە مامۆستا لە لا (330) سیما کچێکی تەمەن (13) ساڵانە و نەخۆشی شێرپەنجەی هەیە و خەونی بوونە مامۆستای هەیە، گەشا و لاڤە ئەم خەونەی بە دەنەدی لە کەمپانیایەکی خۆی و وانە وتنەوە دەیکەن بە مامۆستای وانەبێژ. بەڵام سەیرەکە

لەوەدایە سیما نەوک تەنیا وەک مامۆستایەک قسە دەکات، بەڵکوو وەک پرۆفیسۆرێک دەردەکەوێت، تەنانەت ڕەخنە لە سیستەمی وانەگوتنەوە و شێوە مامۆستایەتی دەگرێت، بۆیە دەنووسێت (سیما پێی گوتم مامۆستایەتی هێندەی هونەرییە هێندە پیشەی نییە) بەمەش زیاد لە پێویست زیرەکی دەخاتە پاڵ سیما کە هەرگیز بە کچەکی (13) ساڵان بە تایبەتی لە کۆمەڵگەی کوردی ڕاست نییە. لەبەشی خۆشەویستی لە دەرگام دەدات لە ڕا (417) ڕۆمانووس ڕەخنە لەوە دەگرێت کە نابێت ژن و مێرد لای مەلا مارە ببەدرێن، بەڵکوو تەنیا دەبێت لە دادگا بێت، بە بیانووی ئەوەی کە ئەگەر تەنیا لای مەلا مارەبەکران، مارەیان ناکەوێت، بۆیە دەنووسێت (گەشاو ئەوە شتێکی زۆر خەتەرە جا کە لەکیش جودابوونەوە هیچ مارەیەکت ناکەوێت) لێرە ڕۆمانووس بێ ئاگایە لە یاسای باری کەسی عێراقی کە مەرج نییە، تەنیا مارەکردن لە دادگا کرابێت، ئینجا هەقی مارەیی و مافەکان بکەوێت. بەڵکوو بە دوو شایەد گرێبەستی هاوسەرگیرییەکە دەسەلمێنێت و مادەی (10 برگەی 5) لە یاسای باری کەسی لەسەر پیاوەکە دەکرێتەوە، جگە لە ماف و یەکلاکردنەوەی هاوسەرگیرییەکە سزای یاسایی پیاوەکە وەک بکەر دەدرێت.

ئەمانە هەڵەی زەقەکانی کانە بچووکە بوون کە خستوومەتە ڕوو، جگەلەوەی ڕۆمانووس بە هیچ چەشنێک خۆی لە بەکاهێنانی وشەی عەرەبی نەپاراستووە تەنانەت لە ڕووی ڕێنووسیشەوە هەر بەزمانی عەرەبی کۆمەڵێک وشە دەنووسێت وەک اصلاح. بە کەچەڵ و اختصاص بە تایبەتمەندییەتی و مطبخ بە ناندین و چێشخانە. لە چەندین شوێن دووبارە دەبنەوە.

گۆشەنیگا

گۆشەنیگا لە ڕۆمانی کانە بچووکە چەندین گۆشە نیگای جودا جودا دەبیندرێن، کە ڕۆمانووس لە گێڕانەوەی هەر ڕووداوێک لە پاڵ گۆشەنیگای مەبەستی سەرەکی ڕۆمانووس چەندین گۆشە نیگای لابەلا دەخاتە ڕوو، بەمەش کانە بچووکە لە گۆشەنیگای گشتی و تایبەتی دەوڵەمەندە. نووسەر بە ئاگاییەوە کاری لەسەر کردووە.

پەیام

پەیامی ڕۆمانی کانە بچووکە نیشاندانی دواکەوتوویی کۆمەڵگەی کوردی و کارکردن بۆ پێشخستنی کۆمەڵگە و بەرزکردنەوەی ئاستی هۆشیارییە.

ئەنجام

لە کۆتایی بابەتەکەمان بەوە گەیشتن کە ڕۆمانی کانە بچووکە بە هەناسەیەکی ژنانە و دید و بۆچوونی ژنانە نووسراوە و زۆربەی

ڕووداوەکانی ناو ڕۆمانەکە هەر بە ئاست و تێگەیشتن و ڕوئیای ژنانەوە دەڕوانێتە چارەسەری کێشە و گرفت و مەینەتییەکانی کۆمەلگە. ژن زۆرتر ڕۆڵی فریادڕەس دەگێڕێت و پیاوان لاوازتر ئەم دەورەیان پێداراوە و زیاتر پیاوان کراونەتە ئامانج و بەشی سەرەکی گرفت و ئاریشەکانی کۆمەڵگەی کوردییان بەرکەوتووە.

دڵشاد کاوانی نووسەر و ڕەخنەگر

سەرچاوە:

ڕۆمانی کانە بچووکە. جوان عوسمان حمە امین. چاپی 2023. چاپخانەی پاندا. سلێمانی.